

Jubileji

60 let Aleša Gabriča

Generacija zgodovinarjev, v kateri smo fantje po končani gimnaziji ali drugi srednji šoli morali naprej odslužiti dolg takratni domovini, letos praznuje okrogli jubilej. V tej skupini zgodovinarjev, ki je študirala v začetku osemdesetih let, je tudi Aleš Gabrič. Poznam ga že skoraj 40 let. Točnega dne, ko sva se spoznala, ne vem natančno. Tega sicer kot zgodovinar ne bi smel napisati. Je pač tako, da bruci, ko pridejo na študij, potrebujejo nekaj časa, da navežejo stike s sošolci. Zagotovo sva se spoznala v študijskem letu 1982/83, ko sva se vpisala na Filozofsko fakulteto. Oba sva vpisala dvopredmetni študij in postala sošolca na študiju zgodovine na Oddelku za zgodovino, ki se je ravno v tistem času rešil imena pedagoško znanstvena enota, kot se je imenoval v samoupravni latovščini. Drugi predmet, ki ga je Aleš študiral, je bila geografija.

Precej hitro sva se začela družiti, pravzaprav nas je bilo kar nekaj, ki smo postali dobro povezana skupina. Družila sta nas skupni cilj in skupno dnevno delo. Zanimalo nas je, kako čim več odnesti od študija, na predavanjih smo postavljali vprašanja, se pogovarjali s profesorji. Povezovalo nas je tudi običajno študentsko življenje. Aleša se iz študentskih let spomnim še po dveh stvareh. Prva, ki jo je gojil že pred tem in še kar precej let tudi po končanem študiju, je bila njegova predanost nogometu. Nogomet je igral v Novem mestu in to ne le v klubu, ampak tudi ob različnih drugih priložnostih. Ena takih je bil piknik ob koncu študijskega leta. Ja, nekje junija smo se študentje Oddelka za zgodovino zbrali ob Savi, v okolici Črnuč, vrgli nekaj na žar, kaj popili, brali žogo in se veliko pogovarjali. In druga stvar? Ni sicer korektno, ampak saj smo kot študentje vsi počeli kaj takšnega. Pri predavanjih metodike pouka zgodovine je Aleš zelo pogosto sedel za menoj in reševal Kih. Običajno je to bila nova številka revije, ki je izšla tisti dan, ko smo imeli omenjena predavanja. Revijo je kupoval redno in rešil mnoge križanke in druge uganke.

Menda so danes med študenti zgodovine popularni izleti v Beograd. No, mi smo šli dlje. Z vlakom smo jo mahnilo v Grčijo in seveda Aleš je bil tudi med nami. S šotori smo si ogledali bisere klasične Grčije. Na absolventski izlet smo šli jeseni 1986, spomladi 1987 pa smo v večini diplomirali in se zaposlili.

To je bil čas projekta 2000 mladih raziskovalcev,

ko je socialistična Slovenija ugotovila, da mora okrepiti raziskovalni sektor, tudi v humanistiki. Tako je Aleš prišel na takratni Inštitut za zgodovino delavskega gibanja. Kot raziskovalec v omenjenem projektu se je obvezal, da bo v določenem času opravil magisterij, ki je bil takrat nekaj drugega kot danes. Že v svojem diplomskem delu se je ukvarjal s slovensko kulturo, in raziskovanje slovenske kulture v širokem smislu tega pojma je postalo središče njegovega dela. V magistrski nalogi se je ukvarjal s kulturno politiko in kulturnim ustvarjanjem v prvih sedmih letih po drugi svetovni vojni. V doktorski disertaciji je potem nadaljeval z raziskovanjem kulture v desetletju »socialistične demokracije« 1953–1962. Od diplomske naloge do doktorata je bil njegov mentor Dušan Nečak.

Tudi po opravljenem doktoratu je ostal v isti instituciji, ki se je medtem preimenovala v Inštitut za novejšo zgodovino. Tam je zaposlen še danes in tam bo verjetno dočakal tudi upokojitev. Res pa je, da ne bo celo življenje predsedel v isti pisarni. Večino delovne dobe je bil sicer v isti pisarni na Kongresnem trgu, ob selitvi inštituta na novo lokacijo ob ljubljanski Špici pa so mu dodelili nove delovne prostore.

Aleš svoje raziskovalne dosežke redno objavlja v domači in tuji znanstveni literaturi. Objavil je množico člankov in več knjig. Mnogim knjigam je bil »stric iz ozadja«. Deset let je namreč kot urednik

Založbe INZ skrbel, da so na knjižne police prišle knjige, ki so na različne načine osvetljevale slovensko zgodovino zadnjega stoletja in pol. Med njimi so bile tudi knjige, ki so prvič pokazale na nekatere zanimive podrobnosti iz naše preteklosti. Njegovo uredniško delo je povezano tudi z revijo *Kronika*, kjer je bil urednik med letoma 2001 in 2004. Ko omenjam Alešovo uredniško delo, morda ne bi smel pozabiti prelomne stvari, ki pa se žal ni obdržala. Leta 1994 je bil namreč Aleš med soorganizatorji 27. zborovanja slovenskih zgodovinarjev in njegova zasluga je, da je zbornik referatov z zborovanja, prvič do tedaj, izšel še ob začetku zborovanja.

Aleš je družbeno angažiran intelektualec, ki s svojim strokovnim znanjem opozarja na historična

dejstva, ki naj prevladajo nad dnevnapolitično uporabnimi pogledi na preteklost. Trenutno je predsednik Slovenske matice, znanstvene in kulturne ustanove in druge najstarejše slovenske založbe. Ne le v funkciji predsednika Slovenske matice, tudi sicer je organiziral več odmevnih strokovnih srečanj.

Na koncu, ampak ne kot najmanj pomembno stvar, naj omenim še Alešovo pedagoško delo. Je soavtor učbenikov za zgodovino, dolga leta je bil predavatelj na FDV, dvanajst let je bil predsednik Državne predmetne komisije za maturo za zgodovino.

Aleš, še veliko člankov, knjig in živahnih pogovorov s teboj!

Bojan Balkovec